

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2544 ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหახบวนการก่อการร้ายสากล และขบวนการมุสลิมหัวรุนแรงที่มี Osama Binladen เป็นหัวหน้าและเครือข่าย Al Qaeda โดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา มีเป้าหมายที่จะทำลายขบวนการดังกล่าวให้หมดสิ้นไป แต่ในความเป็นจริง รัฐบาลอเมริกากล้าทำได้เพียงการล้อมระบอบตาลีบันและทำลายเครือข่าย Al Qaeda ได้บางส่วนเท่านั้น ในขณะที่ Binladen ยังคงล่องหนอย่างลึกลับ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายในการทำลายล้างเครือข่ายขบวนการก่อการร้ายของสหรัฐฯ ไม่ได้มีเพียงแค่นักขบวนการเท่านั้น หากแต่รัฐบาลประเทศใดก็ตามที่สนับสนุนการก่อการร้ายโดยเฉพาะในโลกอาหรับและโลกมุสลิมที่ต่อต้านสหรัฐฯ มาโดยตลอด ก็จะต้องประสบเคราะห์กรรมและโศกนาฏกรรมจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่โดยที่ไม่ทันตั้งตัว และไม่ทราบว่าจะเกิดจากฝีมือของคนกลุ่มใดกันแน่

ประภัสสร เทพชาตรี (2547:13-14) กล่าวว่า ช่วง 1 ปีที่ผ่านมาหลังจากยึดครองอิรักได้แล้ว สงครามด้านการก่อการร้ายที่อเมริกาหวังว่าจะชนะ ไม่ง่ายอย่างที่คิดแต่กลับยืดเยื้อ ขณะนี้ กลับกลายเป็นว่า ยิ่งปราบยิ่งเพิ่ม ตาย 10 เกิด 100 ตาย 100 เกิด 1,000 และการก่อการร้ายได้เพิ่มขึ้นทั่วโลก อิรักได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมของนักรบเพื่อศาสนาหรือ "Jihad" ขณะเดียวกัน เครือข่ายของ Al Qaeda ก็ไม่ได้หายไปไหน แต่แปรรูปเป็นอุดมการณ์ต่อต้านสหรัฐฯ ทำลายล้างสหรัฐฯ และทำสงครามศาสนา และความแตกต่างระหว่างศาสนาก็ได้นำไปสู่การปะทะกันระหว่างอารยธรรม (Clash of Civilizations) อย่างสุดขีด มีความเชื่อว่าตะวันตกและสหรัฐฯ กำลังทำลายอิสลาม เป็นศัตรูกับอิสลาม ซึ่งต้องย้อนกลับไปวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว มุสลิมหัวรุนแรงเกิดขึ้นได้อย่างไร และในโลกมุสลิมได้เกิดอะไรขึ้น หลายร้อยปีที่ผ่านมามีประเทศตะวันตกได้ยึดเยียดความเป็นตะวันตกให้กับอารยธรรมอื่นที่ไม่ใช่ตะวันตก และบอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตะวันตกดีที่สุด และการยึดเยียดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ในที่สุดก็ทำให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงขึ้นในโลกมุสลิม

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้าไปแทรกแซงในโลกอาหรับและการสนับสนุนอิสราเอล อย่างออกนอกหน้าและการเข้าไปสนับสนุนรัฐบาลที่ไม่มีความชอบธรรมในตะวันออกกลาง ทำให้กระแสความเกลียดชังอเมริกาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความเชื่อมโยงดังกล่าวที่เกิดขึ้นในแทบทุกภูมิภาคของโลก

มุสลิมได้มีความเชื่อมต่อกันเป็นโครงข่ายและกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานีและนราธิวาสอย่างเลี่ยงไม่พ้น

"ปัญหาความวุ่นวายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย สิ่งต่างๆเหล่านี้เกี่ยวโยงกันหมด จากปัญหาในระดับโลก ในระดับสากลสู่ปัญหาระดับชาติ เราปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมุสลิม แม้รัฐบาลจะออกมาบอกว่า พวกผู้ก่อการร้ายเป็นพวกแก๊งยาเสพติด โจรห้าร้อย แต่ผู้เขียนคิดว่า กลุ่มก่อการร้ายดังกล่าว หลักๆแล้ว คือกลุ่มที่มีความเชื่อในเรื่องของศาสนาและการแบ่งแยกดินแดนอย่างหนีไม่พ้น และพื้นที่ภาคใต้ของเราจะถูกกระทบจากกระแสสากลด้วย เพราะเราปฏิเสธไม่ได้ว่า นับแต่สมัยอยุธยามาแล้วที่เราได้ผนวกดินแดนเหล่านี้มาเป็นของเรา และมีการต่อต้านมีกฎหมายตลอด เราปฏิเสธไม่ได้ว่ามีขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ต้องการจะก่อตั้งรัฐปัตตานีขึ้น และนโยบายของรัฐบาลรัฐบาลที่ผ่านมาก็ทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไป" (2547:16)

สำหรับในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนับแต่เกิดเหตุการณ์คนร้ายบุกปล้นปืนกว่า 400 กระบอกและสังหารทหารในค่ายกองพลพัฒนาที่ 4 ค่ายนราธิวาสราชนครินทร์ ต.มะรือโบออก อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 อาจกล่าวได้ว่า นี่เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการปัญหาความรุนแรงที่ได้สั่งสมขึ้นตามลำดับเวลา และหากเสียงลำดับปฏิบัติการปล้นปืนจนกระทั่งนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือดที่มัสยิดกรือเซะจนทำให้มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว เป็นกลุ่มผู้ก่อการ 107 ศพ เจ้าหน้าที่รัฐ 1 ศพ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงของฝูงชนหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส เมื่อเช้าวันที่ 25 ตุลาคม 2547ระหว่างเทศกาลถือศีลลดเดือนรอมฎอน. เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิตในวันเดียวกันทั้งหมด 87 ศพ

และจากบัดนั้นจนถึงบัดนี้เป็นเวลานานกว่า 2 ปีแล้ว ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส กลับไม่ได้ลดลงเลย นักวิชาการและชาวบ้านต่างสันนิษฐานว่านี่คือปฐมเหตุของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงวันนี้ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่า ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ดังกล่าว ส่วนหนึ่งมีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ จ.นราธิวาสนั้น ในอดีตเคยเกิดเหตุการณ์"จลาจลคชวงญอ"หรือ"กบฏคชวงญอ"ขึ้นเมื่อวันที่ 26-27 เมษายน 2491 จนถึงกับมีการสร้างอนุสาวรีย์ลูกปืนไว้เพื่อบ่งชี้ร่องรอยหรือความทรงจำรวมหมู่ (collective memory)ไว้ที่บริเวณหน้าสภ.เมือง จังหวัดนราธิวาสก็ตาม แต่ประวัติศาสตร์หน้าใหม่

ในปีพ.ศ.2547 จากเหตุการณ์หน้ามัสยิดกรือเซะและเหตุการณ์สลายกลุ่มผู้ร่วมชุมชนที่บริเวณหน้าสภอ.ตากใบเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามอย่างเด็ดขาด

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ชาวบ้านทั้งกลุ่มไทยพุทธและมุสลิม โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิมซึ่งถือเป็นชนกลุ่มหลักในพื้นที่กลับต้องตกอยู่ในสภาพหวาดระแวง หวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งตำรวจและทหาร ไม่มีความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง จนทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อของสภาพอารมณ์ที่ถูกกดดันด้วยบรรยากาศความรุนแรงและความไม่พอใจสูงมากขึ้น จนกระทั่งหลายๆครั้งได้กลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังของฝ่ายที่ไม่ประสงค์ดีในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารที่เป็นเพียงข่าวลือ และกลายเป็นส่วนหนึ่งในการแพร่กระจายข้อมูลต่อไปเรื่อยๆยังผลให้เกิดการแพร่ระบาดของอารมณ์ของฝูงชนไปไกลเกินกว่าจะควบคุมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีเหตุการณ์ที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกสิ้นหวังและอารมณ์ร่วมคล้อยๆตามกันไปอย่างไม่รู้ตัว จากเหตุการณ์ข่าวลือเรื่องโจรบินจากที่ก่อตัวขึ้นอย่างซ้ำๆในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานีและนราธิวาสและแพร่สะพัดอย่างรวดเร็วในเขตพื้นที่ อ.ระแงะเมื่อปี 2546 กลายเป็นสาเหตุให้ส.ต.อ.โสภณ ชลชาติและ ส.ต.อ.นพดล เจริญนุทต ดำรวจตระเวนชายแดนค่ายพลร่มนเรศวร อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ถูกกรมประชาสัมพันธ์เสียชีวิตทั้งสองนายที่บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ 5 ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ จ.นราธิวาส และหลังจากนั้นเพียง 2 ปี ในปี 2548 ได้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยเดิมอีกครั้งเมื่อชาวบ้านหมู่ 7 บ้านตันหยงลิมา ต.ตันหยงลิมา อ.ระแงะ จ.นราธิวาส จับตัวเรือโทวินัย นาคะบุตรและจำเอกกำธรทองเอียด นาวิกโยธิน สังกัดค่ายจุฬาภรณ์ 5 ซึ่งรักษาการณ์ประจำโครงการพระราชดำริบ้านตันหยงลิมาเพราะเข้าใจผิดว่า ทหารทั้งสองนายเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์กราดยิงร้านน้ำชาในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านเสียชีวิตทันที 2 ราย โดยเฉพาะในกรณีหลังปัญหาเริ่มต้นขึ้นด้วยความรุนแรงจากเหตุการณ์กราดยิงร้านน้ำชาและทำให้ชาวบ้านเสียชีวิต ก่อนที่จะจบลงด้วยการใช้ความรุนแรงตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐด้วยเช่นเดียวกัน

ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจให้เกิดองค์ความรู้ โดยข้อมูลที่ได้รับการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการนำมาใช้วิเคราะห์ต้นตอและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านไทยมุสลิมว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และสิ่งใดเป็นสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านเกิดอารมณ์ร่วมต่อการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเกิดและการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือในหมู่บ้านที่เกิดเหตุการณ์รุนแรง

1.2.2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแพร่ระบาดทางอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรงและการรับรู้ต่อเหตุการณ์รุนแรง

1.2.3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ต่อเหตุการณ์รุนแรงของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐ

1.2.4. เพื่อศึกษาหาสาเหตุว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในเหตุการณ์ดังกล่าว

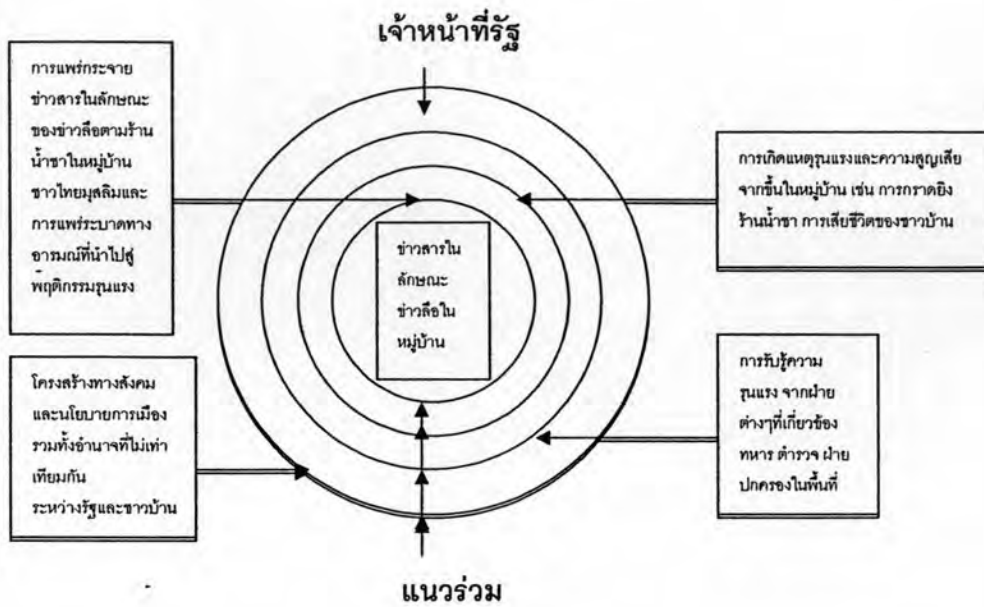
1.3 คำถามและโจทย์ในการวิจัย

1.3.1 กระบวนการเกิดและการแพร่กระจายของการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือเป็นอย่างไรในหมู่บ้านไทยมุสลิม

1.3.2 การแพร่ระบาดทางอารมณ์และพฤติกรรมรุนแรงของฝูงชนก่อนและหลังเกิดข่าวสารในลักษณะของข่าวลือในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อวิถีของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ในพื้นที่ยังไง

1.3.3 ชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่รัฐรับรู้ความรุนแรงอย่างไร

1.3.4 เส้นใยใดบ้างที่ทำให้การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือมีประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของมันเองรวมทั้งโครงสร้างสังคมและอำนาจภายนอก

รูปที่ 1 อธิบายความซับซ้อนของปรากฏการณ์การปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือในหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม ต.ตันหยงมัสและต.ตันหยงลิม อ.ระแงะ จ.นราธิวาส

1.4 สมมติฐานการศึกษา

1.4.1 การแพร่กระจายการปฏิบัติการข่าวสาร, ข่าวลือมีผลต่อพฤติกรรมรุนแรงการดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชนชาวไทยมุสลิม

1.4.2 การแพร่ระบาดทางอารมณ์ของฝูงชนก่อนและหลังการเกิดการปฏิบัติการข่าวสาร, ข่าวลือในพื้นที่นำไปสู่การกระทำรุนแรง

1.4.3 ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เกิดการแพร่กระจายของการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลืออย่างรวดเร็วประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาจะเป็นศึกษาวิเคราะห์สาเหตุและที่มาที่ไปของเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ที่บ้านปือนังกือเปาะ หมู่ 5 ต.ตันหยงมัส ในปี 2546 และบ้านตันหยงลิมอ หมู่ 7 ต.

ต้นหยงลิมอ ปี 2548 ทั้งในเรื่องการรับรู้ของชาวบ้านต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุการณ์ ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมของทั้ง พฤติกรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงต่อเรื่องการรับรู้ข้อมูลจากข่าวลือ การแพร่ระบาดของอารมณ์ การรวมตัวกันของชาวบ้านยามเกิดเหตุวิกฤติ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่กลุ่มพื้นที่เป้าหมาย จะเป็นการลงไปศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ 5 ต.ต้นหยงมัด และบ้านต้นหยงลิมอ หมู่ 7 ต.ต้นหยงลิมอ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ซึ่งทั้งสองหมู่บ้านนี้เป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม เพื่อต้องการเปรียบเทียบองค์ประกอบของการแพร่กระจายข่าวลือว่า ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างไร ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาจะเป็นการศึกษาครอบคลุมในพื้นที่เกิดเหตุการณ์โดยที่บ้านบือนังกือเปาะจะเป็นช่วงหลังจากเหตุการณ์จบลงแล้ว โดยใช้ข้อมูลทางด้านเอกสารและตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในปี 2546 ส่วนเหตุการณ์ที่บ้านต้นหยงลิมอปี 2548 นั้น เนื่องจากผู้วิจัยเคยเข้าไปเก็บข้อมูลในฐานะนักข่าวมาแล้ว ตั้งแต่เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2548 แต่ข้อมูลที่ได้รับมายังไม่เพียงพอจึงจะต้องเข้าไปหาข้อมูลเพิ่มเติมอีกในปี 2549 ประมาณ 4-6 เดือนเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 จะทำให้ทราบวิธีการการแพร่ระบาดของอารมณ์ของฝูงชนจากการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือ

1.6.2 จะทำให้ทราบพฤติกรรมของชาวบ้านในพื้นที่หลังจากได้รับข้อมูลจากการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือมาแล้ว

1.6.3 จะทำให้ได้ข้อมูลหลังการรวมตัวกันของฝูงชนเชิงทำลายล้างสิ้นสุดลงว่าเกิดจากปัจจัยใดบ้าง

1.6.4 จะทำให้ทราบว่าโครงสร้างสังคม นโยบายรัฐและผู้มีอำนาจในช่วงเวลานั้น รวมทั้งความไม่เท่าเทียมกันทางด้านอำนาจระหว่างชาวบ้านในชุมชนมุสลิมและเจ้าหน้าที่รัฐมีผลต่อการทำงานของการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือและการแพร่ระบาดของอารมณ์หรือไม่

1.7 นิยามศัพท์สำคัญ

1.7.1 การปฏิบัติการข่าวสาร (Information operation) หมายถึง การให้ข่าวกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการให้ข้อมูลหรือข่าวสารที่มีผลต่อการตัดสินใจของกระบวนการนั้นๆ ณ เวลาและพื้นที่ที่เราต้องการ ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า สิ่งดังกล่าวหากเป็นการกระทำของฝ่ายตรงข้ามจะเรียกว่า "ข่าวลือ" และถ้าเป็นการปฏิบัติการของหน่วยงานรัฐจะเรียกว่า "การปฏิบัติการด้านข่าวสาร" หรือในทางกลับกันฝ่ายตรงข้ามอาจเรียกวิธีการดังกล่าวว่า เป็นการกระทำปฏิบัติการด้านข่าวสาร ในขณะที่ชาวบ้านหรือผู้ที่รับข้อมูลซึ่งถูกปล่อยออกมาโดยหาต้นตอหรือแหล่งที่มาไม่ได้ จะเรียกว่า "ข่าวลือ"

1.7.2 ข่าวลือ (Rumor) หมายถึง เรื่องราวหรือข่าวคราวที่ไม่มีการยืนยัน ถ่ายทอดกันโดยการโงะจัน ไม่มีแหล่งที่มาแน่นอน สืบหาความจริงไม่ได้ ข่าวลือมักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่คนรู้สึกกังวลหรือถูกกดดัน

1.7.3 ฝูงชน (Crowd) หมายถึง ประชาชนชนจำนวนมากที่มีการดำเนินชีวิตต่างหากัน มีพื้นฐานต่างกันและไม่รู้จักกัน แต่ได้เข้ามารวมอยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งมีความสนใจอย่างเดียวกัน โดยมีจุดหมาย (Goal) ของความตั้งใจร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางจิตใจและพฤติกรรม

1.7.4 ฝูงชนวุ่นวาย (Mob) หมายถึง กลุ่มคนที่มีการเคลื่อนไหวคึกคักและมุ่งผลบางอย่างร่วมกัน เมื่อได้รับการยุยงหรือกระตุ้นด้วยอารมณ์ด้วยสัญลักษณ์ คำปลุกใจ คำปราศรัยเร้าใจ จะกระทำการรุนแรงบางอย่าง มักแสดงออกในรูปการทำลายล้างสิ่งของ บุคคล หรือสถานที่ อารมณ์ของฝูงชนวุ่นวายจะถูกครอบงำด้วยความรู้สึกโกรธแค้น ไม่พอใจอย่างรุนแรงจนไม่อาจยับยั้งไว้ได้

1.7.5 ฝูงชนประชาทัณฑ์ (lynching mob) เป็นพฤติกรรมฝูงชนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทฝูงชนลงมือกระทำ ลักษณะนี้จะเด่นชัดเมื่อมีการจลาจลวุ่นวายที่เกิดจากปัญหาเชื้อชาติ ไม่ว่าจะโดยทางชาติพันธุ์ หรือความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ แม้ว่าคนในฝ่ายตรงข้ามจะไม่เคยประพฤตินิสัยร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม ฝูงชนประชาทัณฑ์เป็นฝูงชนที่มีความรู้สึกรุนแรงในหมู่ประชาชนมาก ซึ่งส่วนใหญ่มักพบในขณะที่เกิดภาวะผิดปกติขึ้น มีการกระทำที่รุนแรงปราศจากกฎเกณฑ์ใดๆ และเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีการตั้งเป้าหมายไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ฝูงชนประชาทัณฑ์จัดรวมอยู่ในประเภทฝูงชนก้าวร้าว (Aggressive crowd) ด้วย เนื่องจากมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มุ่งกระทำ มุ่งควบคุมบุคคลเพื่อประโยชน์ของผู้ควบคุมเองและยังมุ่งจะเกิดความทุกข์ร้อน หรือความไม่พอใจแก่ผู้ถูกควบคุมอีกด้วย

Lynching ตามความหมายใน www.en.wikipedia.org/wiki/Lynching ระบุว่า เป็นระบบศาลเตี้ยจากกลุ่มคนที่ไม่ใช้อำนาจตามกฎหมาย และเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่ามักเกิดขึ้นในพื้นที่หรือเขตแดนที่อำนาจรัฐบาลหรืออำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่อ่อนแอในช่วงเวลาหนึ่ง ในต้นศตวรรษที่ 21 พบว่า การใช้ระบบศาลเตี้ยเคยเกิดขึ้นในรัสเซีย และทางตะวันออกเฉียงใต้ของยุโรป และในสหรัฐอเมริกาที่แทบไม่เคยปรากฏเหตุการณ์เช่นนี้มาก่อน

1.7.6 การชุมนุมประท้วง หมายถึง การรวมตัวของประชาชนที่มีสาเหตุมาจากปัญหาเกิดความทุกข์ความเจ็บปวดร่วมกัน เกิดความไม่พอใจ จึงมารวมตัวกัน โดยมีความปรารถนาาร่วมกันคือ เพื่อให้ได้รับการแก้ไข้ปัญหา

1.7.7 การแพร่ระบาดทางอารมณ์ (Emotional contagion) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยที่สภาพจิตใจของกลุ่มคนมีอารมณ์เป็นตัวกระตุ้นในระดับรุนแรงมีความตื่นเต้นสูง และระดับความรุนแรงนี้แพร่ขยายไปสู่แวดวงที่กว้างออกไป

1.8 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่องกระบวนการแพร่กระจายของข่าวลือและแบบแผนการเกิดฝูงชน วุ่นวาย กรณีศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์โจรฉกเงินปี 2546 และเหตุการณ์จับทหารนาวิกโยธินเป็นตัวประกันปี 2548 ในภาคใต้เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ(A Comparative Case Study)โดยผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีของงานวิจัยภาคสนามทางด้านมานุษยวิทยา (Anthropological field work) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมมนุษย์ในชุมชนมุสลิม ด้วยการเข้าไปสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Participant Observation) และเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เน้นในเชิงคุณภาพ (Qualitative) เป็นหลัก จึงต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูล ด้วยการเข้าไปสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Participant Observation) และเน้นการสัมภาษณ์ Key Informants ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในขณะนั้นอย่างคลุกวงในโดยเบื้องต้นจะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เพื่อทำให้เกิดความไว้วางใจก่อน หลังจากนั้นจึงจะเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อให้เข้าใจระบบคิด (mind map) การศึกษาสภาพชุมชน (participatory community mapping) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลังจากเกิดเหตุรุนแรงจากกระบวนการสร้างข่าวลือในพื้นที่ว่าเป็นเช่นใดบ้าง โดยให้กลุ่มเป้าหมายสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองได้

1.9 แนวทางในการศึกษาวิจัย

1.9.1 การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยทำการการศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดข่าวลือ โดยเน้นการศึกษาเรื่องการแพร่ระบาดของอารมณ์ พฤติกรรมฝูงชน และการชุมนุมประท้วง รวมทั้งการใช้ข้อมูลหลักฐานต่างๆที่มีอยู่ตามปกติในสังคม (Unobtrusive measures) เช่น เอกสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการตีพิมพ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และบทความจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.9.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่บ้านมะนังกือเปาะ หมู่ 5 ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ จ.นราธิวาส และบ้านตันหยงลิมอ หมู่ 7 ต.ตันหยงลิมอ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส

1.9.3 สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามครั้งนี้จะใช้วิธีการเข้าไปอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชาวบ้าน เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ยังคงดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่เข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม จึงจำเป็นต้องระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้ให้ข้อมูลอย่างสูง การเข้าไปฝังตัวในเขตพื้นที่ที่ยังมีปัญหาจึงต้องใช้วิธีการแบบจรรยาบรรณ กล่าวคือ การเข้าออกระหว่างหมู่บ้านทั้งสองจะต้องศึกษาเรื่องเส้นทางความปลอดภัยในพื้นที่เป็นหลัก

โดยการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ในช่วงต้นเดือนมิถุนายน 2549 เป็นช่วงเริ่มติดต่อแหล่งข้อมูล เพื่อขอเข้าไปพักในพื้นที่หมู่ 7 ตันหยงลิมอ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส แต่ยังไม่ได้รับคำตอบเนื่องจากขณะนั้นแหล่งข้อมูลถูกจับในข้อหาแนวร่วม และถูกควบคุมตัวอยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจ(ศปก.ตร.)ส่วนหน้า จ.ยะลา ในระหว่างที่รอคอยคำตอบว่าจะเข้าพื้นที่ได้หรือไม่ ผู้วิจัยได้พยายามจัดทำพจนานุกรมภาษามลายูส่วนตัวขึ้นมาใช้เอง เพราะพจนานุกรมไทย-มลายู/มลายู-ไทย ที่วางจำหน่ายอยู่นั้นเมื่อทดลองนำไปใช้พูดคุยโดยออกเสียงตามแล้วชาวบ้านฟังไม่เข้าใจ และพยายามหัดพูดภาษามลายูเบื้องต้นกับนักข่าวที่เป็นชาวไทยมุสลิมซึ่งพักอาศัยอยู่ด้วยกัน

ครั้งที่ 2 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม -กันยายน 2549 ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยังมีปัญหาและชาวบ้านยังมีความหวาดระแวงสูง การเข้าถึงข้อมูลทำได้ยาก จึงต้องสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มชาวบ้านให้ได้มากที่สุด ในหมู่บ้านนี้หลังจากได้รับอนุญาตจาก"แนวร่วม"ให้เข้าไปพักอาศัยในหมู่บ้านได้แล้ว และมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งรับรองความปลอดภัยให้ ผู้วิจัยได้เริ่มเข้าไปคลุกคลีกับเด็กๆก่อน และพบว่า

เด็กๆเป็นครูสอนภาษามลาญที่ตีมาก พวกเขาสอนให้รู้จักการเรียกชื่อสิ่งของง่ายๆที่อยู่รอบๆตัว เช่น อีแกคลีลี แปลว่า ปลาตุก อีแกคลีลีบากา แปลว่า ปลาตุกย่าง รวมทั้งการสอนให้ผสมคำ อาทิ ออแก แปลว่า คน มนุษย์ ออแกมาตี แปลว่า คนตาย/ศพ กาเยาะแปลว่า ต้นไม้ กาเยาะมาตี แปลว่า ต้นไม้ตาย เป็นต้น การมีเด็กเป็นครูสอนภาษาผ่านการพูดคุยและร่วมเตะฟุตบอลกับเด็กๆ ทำให้พวกเขาชอบรับผู้วิจัยเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม ภาษามลาญที่เรียนรู้อย่าง กระต่อนกระแท่นเริ่มเป็นเรื่องเป็นราวมากขึ้น การพยายามหัดสื่อสารกับชาวบ้านทั้งกลุ่ม ผู้หญิง คนแก่ ทำให้ผู้วิจัยเริ่มได้รับความเอ็นดูจากชาวบ้านมากขึ้น ดังจะสังเกตได้จากคำชักชวนให้ไปนอนค้างคืนที่บ้าน การเรียกรับประทานอาหาร การชวนไปซื้อของที่ตลาดต้นหยงมัส ส่วนกลุ่มวัยรุ่นระยะแรกๆพวกเขามีทำที่ที่ไม่ค่อยดีนัก แต่เมื่อผู้วิจัยพยายามติดตามเขาไปร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การไปดูการแข่งขันฟุตบอล การให้ความช่วยเหลือพาไปส่งโรงพยาบาลในขณะที่เกิดอุบัติเหตุ การทำอาหารและรับประทานอาหารร่วมกัน การแวะไปเยี่ยมเยียนครอบครัวของเขา ทำให้การเข้าร่วมกลุ่มในระยะหลังเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้วิจัยพยายามหัดพูดภาษามลาญกับพวกเขา เจอที่ไหนก็ร้องทักทายพูดคุยตลอด การเข้าไปเก็บข้อมูลจึงไม่มีปัญหามากนัก ตรงกันข้ามกลับทำให้ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านและมีหลายคนกล้าปรับทุกข์เรื่องราวที่ตนเองประสบทั้งเรื่องในครอบครัวและความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ในพื้นที่ให้ฟัง ส่วนความปลอดภัยนั้นในหมู่บ้านนั้นพบว่า บางพื้นที่ผู้วิจัยจะถูกชาวบ้านห้ามไม่ให้เข้าไป เนื่องจากไม่ได้อยู่ในเขตหมู่บ้านของพวกเขา ซึ่งในการเข้าไปเก็บข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจ้งให้ชาวบ้านรับทราบว่าเป็นนักข่าวจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จากกรุงเทพฯ และเคยเดินทางมาทำข่าวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี 2547 และเข้ามารับช่วงต่อในช่วงหลังเหตุการณ์ต้นหยงลิมผ่านไปประมาณ 1 เดือน ขณะนี้กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การแจ้งข้อมูลดังกล่าวที่ร้านน้ำชาได้ผลมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ปฏิเสธการเข้าไปอยู่ร่วมกับพวกเขา และแสดงท่าทีเข้าใจในหัวข้อที่กำลังศึกษาพร้อมทั้งแจ้งให้รับทราบว่า นักข่าวได้ช่วยพวกเขาไว้มากในขณะที่เกิดเหตุการณ์ และมีการติดตามคดีของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง จึงไม่ต้องกังวล

อย่างไรก็ตาม เพื่อความไม่ประมาทเนื่องจากสถานการณ์ในเขตพื้นที่ อ.ระแงะยังมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้วิจัยไม่มีเวลามากนักเพราะค่อนข้างอันตราย จึงได้เข้าไปยังพื้นที่บ้านบือนังก็อปะควบคุมกันไปด้วย เพราะระยะทางระหว่างหมู่บ้านต้นหยงลิมและบ้านบือนังก็อปะมีระยะทางห่างกันเพียง 20 กิโลเมตรเท่านั้น แต่การเดินทางเข้าออกกระหว่างสองหมู่บ้านนี้จำเป็นจะต้องระมัดระวังอย่างสูง เนื่องจากความรุนแรงในพื้นที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งการวาง

ระเบิดและดักยิงระหว่างเส้นการเดินทาง สำหรับการเข้าหมู่บ้านนี้ ผู้วิจัยได้รับการแจ้งเตือนจากชาวบ้านที่พาเข้าไปในพื้นที่ว่า ให้แจ้งว่า ผู้วิจัยเป็นนิสิตปริญญาโทจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ห้ามบอกว่าเป็นนักข่าว เพราะจะทำให้การสัมภาษณ์ไม่ได้ข้อมูลเชิงลึก จึงทำให้ต้องปฏิบัติตามข้อแนะนำดังกล่าว

1.9.4. การสัมภาษณ์กลุ่มคน ผู้วิจัยที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ที่ 5 ประกอบด้วย

- 1) นายอิสมาแอ ตอร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านบือนังกือเปาะ
- 2) นายแวนหามะ บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่รอบนอกพื้นที่เกิดเหตุ แต่มีชาวบ้านในตำบลนี้ถูกจับในคดีดังกล่าว และได้ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์มากกว่าเจ้าของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่เป็นจุดที่มีการแพร่ระบาดของโรคโจรนิจนจา ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปได้เนื่องจากชาวบ้านไม่ยอมพูดคุย อีกทั้งแหล่งข้อมูลไม่รับรองความปลอดภัยให้
- 3) นายมุฮัมหมัด รอยานิง อารี อุตสาหกรรมโรงเรียนรอมมานียะฮ์ หมู่ 5 บ้านบือนังกือเปาะ ส่วนโต๊ะอิหม่าม ปฏิเสธที่จะให้ข้อมูล
- 4) ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้หญิงวัย 25 ปี เจ้าหน้าที่ฝ่ายสัตวบาลปศุสัตว์ จ. นราธิวาส ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านบือนังกือเปาะ และ

5) นายมุตตอฟา ยะฟามะหะมะ

บ้านตันหยงลิมอ หมู่ 7 กลุ่มคนที่ทำการศึกษาประกอบด้วย

- 1) ชาวบ้านที่อยู่ในเหตุการณ์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว
- 2) นายลาเต๊ะ การิง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.ตันหยงลิมอ
- 3) นายมะนาอิง คอเซาะ โต๊ะคอเตป (นายยะก๊ิบ โต๊ะอิหม่าม ป่วยเป็น อัมพาต)
- 4) นายอุเซ็ง สาเรนู ชาวบ้านที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีดังกล่าว
- 5) นายต่วนอิบรอฮิม อาแวก็อจิ, ฯลฯ
- 6) นายรอปา มานี ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เนื่องจากทั้งสองเหตุการณ์อยู่ในเขตอ.ระแงะ จึงมีเจ้าหน้าที่ ทหาร ตำรวจและ ฝ่ายปกครองรวมทั้งข้าราชการในพื้นที่เข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ทั้งสองเหตุการณ์ โดยเจ้าหน้าที่รัฐเป็น แหล่งข้อมูลมีดังนี้

- 1) นายนิพนธ์ นราพิทักษ์กุล ปลัดจังหวัดนราธิวาส

2) นายขวัญชาติ วงศ์สุภาภรณ์ อดีตนายอำเภอระแงะ ปัจจุบันย้ายไปเป็นนายอำเภออยู่ที่ อ.เทพา จ.สงขลา

3) พ.ต.อ.นพดล เผือกโสมณ อดีตผู้กำกับสภอ.ระแงะ ปัจจุบันย้ายไปรับตำแหน่ง ผู้กำกับ ฝ่าย 1 ศปก.ตร.จ.ยะลา

4) พล.ต.พิเศษรัฐ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ 4 ขณะให้สัมภาษณ์ยังเป็นรองแม่ทัพภาคที่ 4 และเพิ่งย้ายกลับไปเป็นรองแม่ทัพภาคที่ 2 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2549

5) น.อ.ไตรขวัญ ไกรฤกษ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพลนาวิกโยธิน

6) นายสันต์ มะตาเฮ อดีตปลัดอบต.ตันหยงลิมอ

7) พ.ต.อ.พยอม ทิพย์มณี อดีตผู้บังคับการกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 4

8) นายศุภวัฒน์ รัตนนิยม ครูโรงเรียนบ้านตันหยงลิมอ

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยบุคคลดังกล่าวข้างต้นมีดังต่อไปนี้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นชาวบ้าน/ผู้นำที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ทั้งในและนอกพื้นที่ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเริ่มต้นด้วย

1) เหตุการณ์ช่วงที่อเมริกาเข้าไปบุกโจมตีประเทศอิรักส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของชาวบ้านอย่างไรบ้าง/เมื่อดูภาพข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว

2) ในหมู่บ้านมีการพูดคุยกันในเรื่องนี้หรือไม่ /อย่างไรที่ไหน

3) ชาวบ้านคิดอย่างไรกับเจ้าหน้าที่รัฐต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่กรือเซะและตากใบ

4) สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ 2 ปีที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านอย่างไรบ้าง

5) อะไรคือสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกหวาดระแวงและหวาดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐ

6) ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกกดดัน กังวลใจ ไม่มั่นใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองหรือไม่ /อย่างไร

7) คิดอย่างไรเมื่อได้ยินได้ฟังข่าวสื่อ /แหล่งที่มาจากไหน/ ใครเป็นแหล่งข้อมูล

8) ก่อนมีข่าวลือเกิดมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นหรือไม่/เชื่อคำร่ำลือหรือไม่/
ข้อมูลที่ได้รับมาชัดเจนหรือคลุมเครือ

9) รู้สึกกดดัน/ชาวบ้านมีความสนใจร่วมกัน/สามารถติดต่อ/ตรวจสอบ/
สอบถามความน่าเชื่อถือได้จากใครบ้าง

10) รับทราบข้อมูลแล้วตีความอย่างไร

11) จากปัญหาที่เกิดขึ้นคิดว่ามีแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาที่
เกิดขึ้นอย่างไร

12) มีความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งต่างๆมากน้อยเพียงใด
ขอให้เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐและข้อมูลที่ได้มาจากร้านน้ำชา หรือญาติพี่น้อง
คนใกล้ชิด

13) ก่อนที่จะนำข่าวลือไปกระจายกันปากต่อปากเคยมีการตรวจสอบ
ความถูกต้องหรือไม่ หากเคยตรวจสอบจากใคร และถ้าไม่เคยทำไมจึงไม่มีการสืบหาแหล่งข้อมูล
จากผู้ปล่อยข่าวลือออกมา

14) คิดว่าข้อมูลที่ได้รับฟังมาจากข่าวลือมีความน่าเชื่อถือมากน้อย
เพียงใด และอย่างไร

15) การแพร่ระบาดของข่าวสารในรูปแบบของข่าวลือในพื้นที่ส่งผลต่อ
อารมณ์และพฤติกรรมของคนในชุมชนอย่างไรบ้าง

16) ทำไมช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงสามารถ
รวมตัวได้อย่างรวดเร็วทั้งจากในและนอกพื้นที่

17) ชาวบ้านได้เรียนรู้อะไรบ้างหลังจากเหตุการณ์ความวุ่นวายผ่านไป
แล้ว/ผลกระทบต่อวิถีชีวิต

สำหรับแนวคำถามที่ใช้กับ Key Informants ที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและฝ่ายปกครอง
ในพื้นที่นั้นมีดังต่อไปนี้

1) สาเหตุ/เงื่อนไขที่ทำให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐเกิดความ
หวาดระแวงซึ่งกันและกัน

2) ทำอย่างไรชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐจึงจะมีความไว้วางใจต่อกัน

3) ในทัศนะของเจ้าหน้าที่รัฐมองปัญหาการแพร่กระจายของข่าวสารใน
ลักษณะของข่าวลือในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

4) ทำอย่างไรจึงจะสามารถลดปริมาณความคลุมเครือของสถานการณ์ และปริมาณความสนใจ ความกังวลใจ และการกีดกันของประชาชนได้

5) การควบคุมฝูงชนที่มีอาการแพ้อาการแพ้ระบาดทางอารมณ์จากการ ปฏิบัติการข่าวสาร ,ข่าวลือ/การจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

6) รัฐและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางแก้ไขเยียวยาปัญหาในพื้นที่ อย่างไรบ้างหลังจากเหตุการณ์ยุติลง ฯลฯ

ทั้งหมดนี้จะเป็นแนวทางการสัมภาษณ์และพูดคุยขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลใน พื้นที่ที่ทำการศึกษา

1.9.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป การ จดบันทึกภาคสนาม (field note) การทำแผนที่ชุมชนและการทำแผนที่เกิดเหตุ ผู้วิจัยใช้ล่าม ท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แปลระหว่างที่มีการสัมภาษณ์ หรือหลังจากแปลข้อมูลจากเทป บันทึกเสียง

1.9.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะอยู่ในรูปแบบ ของข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งจะมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาจัดระเบียบหมวดหมู่ (Categorization) ตามแต่ละ ประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะทำให้ทราบได้ว่าข้อมูลอยู่ในหมวดเดียวกัน หรือข้อมูลที่ เหมือนกันจะสามารถนำมารวมไว้ที่เดียวกันเพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดในการวิจัยให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์การวิจัย

2) เมื่อจัดระเบียบหมวดหมู่ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบความ สมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มานั้นครบตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

3) การจัดระเบียบข้อมูล (Typologizing) โดยเรียงลำดับเหตุการณ์ตามกาลเวลา และขอบข่ายของประเด็นเนื้อหา เพื่อนำไปสู่การสรุปภาพรวมและเปรียบเทียบความคล้ายคลึง หรือแตกต่างระหว่างกรณีศึกษาด้วยการบรรยาย (Narrative)

1.9.7 การเขียนรายงาน

ขั้นตอนการเขียนรายงานอาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังจากได้ข้อมูล เพียงพอแล้ว เป็นการเขียนเพื่ออธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาที่ เข้าไปทำการศึกษาวิจัย และใช้วิธีการเขียนรายงานในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนาและการเขียน วิเคราะห์กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาโดยเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้มากับสมมุติฐาน

ที่ตั้งไว้เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นจริงหรือไม่ และมีที่มา-ที่ไปอย่างไร เกิดปัญหาในการใช้กรอบแนวคิดเข้าไปวิเคราะห์ข้อมูลที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นหรือไม่